

Съдържание

ПРЕДГОВОР ОТ АВТОРА/11

УВОД /13

1. Предмет и обект на изследването/16
2. Основна опозиция във възгледите за песенност в инструменталната музика /17
3. Ракурси към термина „песенност“ в българското музикознание /18

ГЛАВА I. Понятието песен – общи модуси във вокалната и инструменталната музика /21

1. Измерения на песенността /23
 - 1.1. Песенността като жанров архетип /23
 - 1.2. Песенността като тематично качество в инструменталната музика /26
 - 1.3. Песенността като формообразуваща характеристика /43
 - 1.4. Песенността като принцип на мелодическо развитие в контекста на утвърждаването на мажоро-минорната система и хомофонния стил /47
2. Отношението строфичност – песенност /48
 - 2.1. Възгледът на Ернст Курт /48
 - 2.2. За песенността в танцовата формула на естампи /50
3. Опит за исторически преглед на проекциите на вокалното начало и песенността в инструменталната жанрова система. Ранноинструментални форми и жанрове /57
 - 3.1. Транскрипции на вокални творби /57
 - 3.2. Вариации /58
 - 3.3. От транскрипция към самостоятелна инструментална жанрова форма върху примера на жанра канцона от XVII век /61
 - 3.4. Чисто инструментални жанрове в ранното битие на инструментално-жанровата система /66

ГЛАВА II. Основи на песенността в бароковото изкуство
– изпълнителска и жанрова перспектива по отношение на жанровете прелюд и ария /68

1. Жанрово-стилистичен и естетически подстъп към песенността в бароковото инструментално изкуство /66

2. Примерен изпълнителски ракурс към песенността в контекста на клавирната инструментална култура на бароковата епоха /69

2.1. „...най-важното, придобиване на напевен (пеещ) стил на свирене“ /69

2.2. Импликации на песенността в чисто инструменталната музика върху примера на жанра прелюд /71

3. Кратък екскурс към идеята за порядък в изкуството и музиката /77

3.1. Прости отношения в системата /77

3.2. Сложни логически отношения /78

4. Жанрово–номинационни рефлексии на песенността в инструменталната система на барока. Зараждане и функционалност на инструменталната ария /81

4.1. Към етимологията и употребата на понятието „ария“ /81

4.2. Инструментална ария /83

4.3. Арията в инструменталната система на барока – модалност и жанрова функция. Жанрови взаимодействия /85

4.4. Солово-инструменталните арии на Бах и Хендел /95

4.5. Арията като тема на вариации – цикъл в цикъла. Г. Ф. Хендел, Сюита № 6 за клавесин E dur /98

4.6. Арията като контрастираща жанрова форма – етап в процесуално насочено развитие /103

4.7. Арията като жанрова екстраполяция по линията опера – соната /105

ГЛАВА III. Песенност в класицистичната инструментална практика: топос – жанр – стил – тематизъм – синтаксис /109

1. Подстъп към проблема – понятието топос и идентификации на песенността като музикален топос в класическото изкуство /109

1.1. Жанрови и образни проекции на инструменталната песенност в класицистичната практика /112

1.2. Класическото инструментално изкуство в пресечната точка на музикална и извънмузикална семантика. Песенността като топос, залог за комуникативност и модел в композиционната организация /112

2. Песенността в класическата инструментално-жанрова система – следствие на вокалното начало /117

2.1 От вокален към инструментален жанр /117

2.2. Номинационни превъплъщения и вариантност в битието на инструменталната песенност – връзка между наименование и кръг на жанровите средства в жанра романс /119

3. Моцартовите инструментални романси и адажии – вращаване в духа на времето. *Loci topici* – номинация и жанрови средства /128

3.1. Серенада KV 361/370a „*Gran partita*“ B dur (1781 – 1782). За някои значения на понятието серенада в контекста на музикалната култура /130

3.2. „*Aria style*“ в инструменталната музика – възможен инвариант в стилово-историческата динамика /139

3.3. Вграждане на докомпозиционен песенен тематизъм в инструментални условия. Жанрова вариантност и монтаж чрез функционално преосмисляне /142

3.4. Метод за анализ на цикличното единство въз основа на песенни проекции (върху Концерт за пиано и оркестър KV 595 B dur (№27), 1791 от Моцарт) /148

3.5. Съотношение жанр – структура – тема върху примера на класическия инструментален романс /155

4. Моцартовите клавирно-концертни романси като модели на Романси за цигулка и оркестър оп.40 и оп.50 от Бетовен. Формиране на жанров стил /156

4.1. Творчески паралели Моцарт – Бетовен в жанровата сфера на романа /157

5. Вокални структурни модуси в инструменталната музика. Адаптирани форми. Някои примери в полето на класическата камерно-инструментална практика /170

ГЛАВА IV. Жанрови лица и стимули на инструменталната песенност в епохата на романтизма. Творчески следствия в жанро- и формообразуването /180

1. Инструменталната песенност в изкуството на романтизма между популярността, камерността и идеята за национално – канцонета, песен (Lied), романс /180

2. Романтичният прочит на жанра канцона /182

3. Канцоната в концертното и симфонично творчество на П. И. Чайковски – жанрово-песенни модели в Концерт за цигулка и оркестър оп.35 и Симфония №4 оп. 36. Към историята на създаване / 183

3.1. Структурно обособяване и система на изразността в „Andantino in modo di canzone” из Симфония № 4 /186

3.2. Достигане на идея за канцонета върху примера на втора част на Концерт за цигулка и оркестър от Чайковски /190

4. Канцоната „Fenesta vascia” в годините на странстване през XIX век. Музикално-поетични проекции на песента в камерно-инструменталното творчество на Ференц Лист и Сигизмунд Талберг. Литературно-музикални рефлексии в творчеството на Хектор Мало /195

4.1. Жанрови взаимодействия. Принципи на отношение между музикална и литературна творба /196

4.2. Социо-културен контекст на създаването на творбите. Сравнителен преглед /200

4.3. От канцона към клавирна песен и тарантела /200

4.4. Формообразуване и тематична идентификация в Листовия прочит на канцоната /206

5. Песенността като естетическо кредо на романтизма, универсален подход към жанро- и формообразуване и стимул за преодоляване на конвенцията. Приемственост и „пробив“ /211

5.1. Измерения на песенността в клавирна фантазия „Странникът“ от Франц Шуберт /212

5.1.1. Интерпретационен поглед към проблема/213

5.1.2. Песенни проекции в Клавирна фантазия C dur op. 15 от Франц Шуберт /214

5.1.3. Вместо заключение /219

5.2. Основания на инструменталната песенност в творчеството на Роберт Шуман /220

5.2.1. Обновяване и разширяване на жанровата парадигма в контекста на сонатно-симфоничното изграждане в творчеството на Роберт Шуман чрез измеренията на песенността /221

5.2.2. Отворено заключение и опит за обобщение /239

5.3. Песенната парадигма в творчеството на Йоханес Брамс – тематични, структурни и жанрови измерения. Примерни изследователски насоки /242

ГЛАВА V. Общи страни на генезиса на песенността в българската национална музикална култура – проекция върху камерно-инструменталния жанр песен в класически произведения /256

1. Историко-социологичен ракурс /256

2. Формообразуващо равнище на песенността и състояния на вариантност /259

2.1. Органична (субстанциална) вариантност във фолклора /259

2.2. Моделиране в художествено произведение /260

2.3. За вариантността в българския класически стил /265

3. Идентификация на песенност в българското композиторско инструментално творчество – отношение към

знаците /267

3.1. Представата на Димитър Ненов за многогласното битие на песента /267

3.2. Отправна точка към измерения на песенността в инструменталната миниатюра /270

4. Проекции на националната песенност в камерно-инструменталния жанр песен. Аналитичен ракурс към песните на Димитър Ненов, Любомир Пипков и Панчо Владигеров от циклите „Миниатюри“, „Пролетни приумици“, „Българска сюита“ /277

4.1. Песенната експозиционност като статика на образа и вариантна динамика на изразността в „Песен“ от „Миниатюри“ на Димитър Ненов /279

4.2. Инструменталната песен на Любомир Пипков – отворен опус и разкриване на недоизказаното /285

4.3. Песента като динамична логическа система и „път“ в „Песен“ от „Българска сюита“ на Владигеров /287

ЗАКЛЮЧЕНИЕ /296

ЛИТЕРАТУРА /303

SUMMARY /315